

Obrazložitev Akta o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina

Agencija za energijo (v nadaljevanju agencija) je na podlagi drugega odstavka 110. člena v zvezi z 8. točko 153. člena Zakona o oskrbi s plini (Uradni list RS, št. 204/21 in 121/22) zadolžena za izdajo Akta o metodologiji za obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina (Uradni list RS, št. 20/19, 8/20, 85/20, 48/21, 204/21 – ZOP, 137/22 - popr., 146/22, 103/23 in 53/24) (v nadaljevanju akt).

Agencija je pripravila Akt o spremembah in dopolnitvah Akta o metodologiji za obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina (v nadaljevanju novela akta), ki se nanaša na določitev popustov pri zakupu zmogljivosti za prenos plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina, spremembe sezonskih faktorjev in manjše spremembe ostalih storitev.

V 18. členu Uredbe (EU) 2024/1789 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o notranjem trgu plina iz obnovljivih virov, zemeljskega plina in vodika, spremembi uredb (EU) št. 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 in (EU) 2022/869 ter Sklepa (EU) 2017/684 in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 715/2009 (UL L št. 2024/1789 z dne 15. 7. 2024; v nadaljevanju uredba) je določeno, da so vsi popusti (točki (a) in (b) prvega odstavka in četrty odstavku 18. člena uredbe) uveljavljeni privzeto, razen če regulativni organ odloči, da katerega od popustov iz prvega in četrtega odstavka 18. člena uredbe ne bo uporabil oziroma bo uporabil popuste, ki so nižji od tistih, ki so opredeljeni v prvem in četrtem odstavku 18. člena uredbe.

Na podlagi razpoložljivih informacij o predvidenem zakupu posamezne vstopne ali izstopne točke, morebitne prezasedenosti ter vplivu zakupa na prihodke operaterja prenosnega sistema z namenom zakupa zmogljivosti za prenos plina iz obnovljivih virov oziroma nizkoogljičnega plina je bilo ugotovljeno naslednje:

- plin iz obnovljivih virov oziroma nizkoogljični plin se bo v obdobju do leta 2035 v slovenski prenosni sistem prenašal od proizvodnih obratov preko vstopnih točk znotraj Slovenije oziroma preko mejnih vstopnih točk v okviru čezmejnega prenosa. Operater prenosnega sistema ne predvideva zakupa na mejnih izstopnih točkah;
- vpeljava popusta za plin iz obnovljivega izvora in nizkoogljični plin bi imela relativno majhen vpliv na prihodke operaterja prenosnega sistema. Operater prenosnega sistema ugotavlja, da bi prihodki iz zakupa zmogljivosti (brez popusta) za prenos plina iz obnovljivih virov in nizkoogljičnega plina v letu 2026 predstavljali manj kot 1 % načrtovanih prihodkov iz prenosnih zmogljivosti operaterja za leto 2026, v letu 2035 pa predvidoma manj kot 6 % načrtovanih prihodkov iz prenosnih zmogljivosti operaterja za leto 2027;
- četrty odstavku 18. člena uredbe določa, da operaterji prenosnih sistemov zagotovijo uporabniku sistema popust za povezovalne točke, potem ko predloži dokazilo o trajnostnosti na podlagi veljavnega trajnostnega certifikata, pridobljenega za plin iz obnovljivih virov na podlagi 29. in 30. člena Direktive (EU) 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov (UL L št. 328 z dne 21. 12. 2018, str. 82), zadnjič spremenjene z Direktivo (EU) 2024/1711 Evropskega

parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o spremembi direktiv (EU) 2018/2001 in (EU) 2019/944 glede izboljšanja zasnove trga električne energije v Uniji (UL L št. 2014/1711 z dne 26. 6. 2014), in registriranega v podatkovni zbirki Unije iz 31a. člena navedene direktive, ter za nizkoogljični plin na podlagi veljavnega certifikata, pridobljenega na podlagi 9. člena Direktive (EU) 2024/1788 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. junija 2024 o skupnih pravilih notranjega trga plina iz obnovljivih virov, zemeljskega plina in vodika, spremembi Direktive (EU) 2023/1791 in razveljavitvi Direktive 2009/73/ES (UL L št. 2014/1788 z dne 15. 7. 2024). Navedeno zaenkrat ni izvedljivo, saj še ni vzpostavljena podatkovna zbirka EU (UDB), zato dokazovanje trajnostnosti še ni mogoče;

- uredba v četrtem odstavku 18. člena določa, da se popusti za mejne točke lahko zagotovijo le za najkrajšo možno pot v smislu prehodov meje med krajem, kjer je bilo konkretno dokazilo o trajnostnosti najprej zabeleženo v podatkovni zbirki Unije, in krajem, kjer je bilo preklicano kot porabljeno. Po informacijah operaterja prenosnega sistema nadgradnje informacijskih sistemov, ki bi omogočile spremljanje, ali je bila res izbrana najkrajša možna pot, in za namen preveritve, ali je bilo dokazilo o trajnostnosti morda že uveljavljeno pri katerem drugem operaterju prenosnega sistema, še niso bile izvedene;
- uredba v 18. členu tudi prevede uporabo mehanizmov nadomestil med operaterji za primere, ko se prihodki operaterja prenosnega sistema iz posebnih tarif zaradi uporabe popusta zmanjšajo za 10 %. Čeprav iz analize ne izhaja večji vpliv na prihodke operaterja prenosnega sistema, je mehanizem, ki se izvede v primeru neuspešnega dogovora med operaterji, zelo kompleksen;
- 32. člen akta določa izračun zneska zagotovljene izstopne zmogljivosti za plin iz obnovljivih virov, ki določa popust v višini največ 20 % glede na delež biometana in sintetičnega metana obnovljivega izvora v odstotku;
- trenutno v Sloveniji na plinovodni sistem ni priključen noben proizvodni vir plina iz obnovljivega izvora ali nizkoogljičnega plina;
- po podatkih ACER se je do zdaj že šest nacionalnih regulativnih organov (NRO) odločilo za izzetje od 18. člena, osem NRO se ni odločilo za izzetje, pet pa jih še ni sprejelo odločitve. Nekateri NRO, ki se za izzetje še niso odločili, bodo izzetje morda naredili v prihodnje.

Glede na navedeno agencija ugotavlja, da je treba spodbujati proizvodnjo plina obnovljivega izvora ali nizkoogljičnega plina v Sloveniji in vzpostaviti vse potrebne pogoje za vtiskavanje tega plina v plinovodni sistem. Ker se mora v skladu z uredbo spodbujati najkrajša pot med virom in ponorom plina obnovljivega izvora ali nizkoogljičnega plina, je popust za zakupe zmogljivosti na vstopnih točkah znotraj Slovenije potreben. Dokler ne bo vzpostavljena podporna shema za pline obnovljivega izvora ali nizkoogljične pline, je tudi dosedanji popust za izstopne točke znotraj Slovenije iz 32. člena akta smiseln. Z odstopanjem od četrtega odstavka 18. člena uredbe se zagotavlja učinkovito delovanje prenosnega sistema, ki bo zagotovilo stabilen finančni okvir za obstoječe naložbe. Prav tako se z izzetjem popusta za povezovalne točke zagotavlja, da ne bi prišlo do navzkrižnega subvencioniranja med uporabniki sistema, ki zakupijo zmogljivosti povezovalnih točk za namene prenosa zemeljskega plina ali plina obnovljivega oz. nizkoogljičnega izvora.

Novela akta v 2. členu določa popust za vstopne točke znotraj Slovenije, kjer se priključujejo proizvodni viri, v 2. in 4. členu pa izzetje od četrtega odstavka 18. člena uredbe za povezovalne točke (mejne vstopne in mejne izstopne točke).

Novela akta se dopolnjuje z obračunom produkta prekinljive zmogljivosti znotraj dneva v skladu z Uredbo Komisije (EU) 2017/459 z dne 16. marca 2017 o oblikovanju kodeksa omrežja za mehanizme za dodeljevanje zmogljivosti v prenosnih sistemih plina in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 984/2013 (UL L št. 72 z dne 17. 3. 2017, str. 1), ter načinom izračuna zneska prekinitve tega produkta.

Novela akta spreminja Tabelo 6 v Prilogi 1 akta, ki prikazuje sezonske faktorje za posamezni standardni produkt zmogljivosti za leto 2026. Sprememba sezonskih faktorjev je potrebna zaradi zahteve 28. člena Uredbe Komisije (EU) 2017/460 z dne 16. marca 2017 o oblikovanju kodeksa omrežja o usklajenih tarifnih strukturah za plin (UL L št. 72 z dne 17. 3. 2017, str. 29), ki določa, da mora nacionalni regulativni organ opraviti posvetovanje o stopnji popustov, multiplikatorjev in sezonskih faktorjev za vsako tarifno obdobje. Predlagani sezonski faktorji so izračunani na podlagi predvidenih urnih pretokov posameznega meseca, realiziranih podatkov preteklih let in predvidenih urnih pretokov leta 2025. Izračun sezonskih faktorjev je izveden na enak način kot pretekla leta.

Z novelo akta se dopolnjuje Tabela 1 v Prilogi 2 akta, ki določa tarife za ostale storitve. Ugotovljeno je bilo, da je potrebno tudi pri opravljenih izven delovnega časa ločevanje izobrazbe delavca, ki opravlja storitev, zato se dodajajo ločeni pribitki za opravila izven delovnega časa glede na izobrazbo delavca. Dodana je nova storitev "Administrativne storitve", ki se odražajo v obliki večjega števila fotokopiranja in so npr. posledica vpogledov ponudnikov v posredovano razpisno dokumentacijo ter s pripadajočimi podpostavkami.

Predlog novele akta je bil v javni obravnavi od 12. maja do vključno 13. junija 2025. Agencija je do izteka javne obravnave prejela štiri pripombe oz. predloge treh predlagateljev (Plinarna Maribor, GIZ DZP, Plinovodi). Upoštevana je bila dopolnitev 2. člena novele akta, ki določa, da operater prenosnega sistema pri izdelavi ocene ekonomske upravičenosti priključitve proizvajalca plina iz obnovljivega ali nizkoogljičnega vira ne upošteva popusta na vstopne zmogljivosti za plin iz obnovljivih virov in nizkoogljični plin. Podrobnejši pregled prejetih pripomb in predlogov sprememb vsebine, upoštevanje oziroma nestrinjanje ter utemeljitev agencije je razviden v Tabeli zbranih pripomb.

Novela akta bo začela veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, razen nove Tabele 6 Priloge 1 akta, ki začne veljati 1. januarja 2026, in nove Tabele 1 Priloge 2 akta, ki začne veljati 1. januarja 2028.

V Mariboru, 30. junija 2025